

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 15. Ad perficiendum Sacramentum non sufficit habitualis intentio
Ministri: nec requiritur actualis: sufficit virtualis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

quit) bonitatem Dei, non tam precipit amorem sui, quàm odium vetat, sive formale & actuale (quod non humanum, sed diabolicum est) sive materiale, quod in mandatorum transgressione positum est. Et cap. 2. magnum divinæ dilectionis mandatum explicans, dicit, quòd sine interno amoris affectu ceteras divinas leges sub mortali obligantes adimplens, in rigore obedire magno mandato, quantum satis est, ut salvus sit. Et in respons. ad libell. famos. pag. 21. Non parum esset, si semel in vita uno amoris actu fungeremur, atque hoc plus fieret, quàm quod in rigore precipitur. Quam propositionem cum alter ejusdem cum Sirmundo Institututi post damnatam ab Alexandro VII. propositionem 15. ex 45. renovasset in Thesi propugnata in Collegio Mussipontano 14. Januarii 1689. his verbis: Finem ultimum homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vite sue mortalitatis: Alexander VIII. in decreto de die 24. Augusti declaravit hæreticam, & ut talem damnavit.

138 Octavo, magnum divinæ benignitatis ac misericordiæ erga homines beneficium varii Recentiores existimarunt, quòd tot sint in mundo probabiles opiniones, per quas tam suave redditur (inquit) jugum Domini, ut tamen tota penè Theologia Moralis problematica sit Escobario, qui pluribus ingentibus voluminibus penè totam problematicè conscripsit, id est secundum duplicem viam, quarum una alteri contradictoriè opponitur: est, & non est: licet, & non licet: peccat, & non peccat: tenetur, & non tenetur: sufficit, & non sufficit, &c. nihilominus utramlibet ex duabus hisce viis ad eam securam intrent homines, rectè tendant ad superos. Ita ille to. 1. Theol. Moral. in præloquio c. 3. n. 13. Hinc Bassius verbo conscientia: Ex opinionum (inquit) varietate, jugum Christi suaviter sustinetur. Posset namque evenire plerisque hominum rebelles se prodere, si ad aliquid determinatè agendum, vel omittendum constringerentur.... Providentiæ ergo supernæ cautum est, unicam tantum viam operationum moralium non dari, sed rectam posse inveniri actionem, sive juxta unam, sive juxta alteram opinionem operentur mortales. Ideò bonitas divinæ diversæ ingentibus hominibus contulit, quibus diversæ inter se judicia verum ferrent, & se rectè operari arbitrentur. Deo namque nullum emolumentum accersit, quòd quis operetur juxta unam vel alteram opinionem: solum desiderat mandatum suum non infringi. Cum igitur juxta probabilem opinionem operans Dei præceptum non infringat, Dei non interest quidquam, quòd juxta unam vel aliam opinionem operatio dedicatur. Hactenus Bassius. Et concinit Sancius in select. disp. 44. Ergo Ecclesia Catholica felicior dici debet (ait Caramuel in Theol. Regul. disp. 6.) quòd exuberet sanctissimis & doctissimis viris, qui introduxerunt benignas opiniones. Quia damnarentur plurimi, quos sententiæ probabilitas salvat. Nec inde Ecclesia infelix, quòd Doctores opinentur passim; sed & inde felicior, quòd benignius & facilius suos possit ad lauream empyream promovere. Quod & Spinula (post Henriquez.) repetit in opus. de libera & prudenti electione disp. 3.

139 Hinc rursus Caramuel in epist. ad Anton. Dianam: Ego ingenium Diana, viri quidem doctissimi, veneror. Ejus industriâ multas opiniones evasisse probabiles, que antea non erant, invidas sit qui non affirmet. Si jam sunt probabiles, que antea non erant, jam non peccant, qui eas sequuntur, licet antea peccaverint. Ergo si ejusmodi peccata ab Orbe Litterario Diana sustulit, merito dicetur Agnus Dei, qui abstulit peccata mundi. Habent Navarrus & veteres Casuista gloriam suam:

sunt Leonis, & à rigore & severitate laudentur. Esto Agnus tu, laudandus à benignitate.

Uisque aded verò magnum illud probabilitatis, seu divinæ bonitatis ac misericordiæ per probabilitatem beneficium, novi illi Agni Dei, peccata mundi tollentes, extulerunt, ut ad excusandam operationem à peccato Tamburinus l. 1. r. in Decal. c. 3. §. 3. n. 3. & 8. Pasqualigus decis. 18. alique Probabilistæ, minimam de licito probabilitatem, dummodò probabilitatem, sufficere docuerint, etiam de ea probabilitate non nisi probabiliter consiterit. Sed hoc Innocentius XI. propos. 3. meritissimè condemnavit.

140 Nonò, Franciscus Carolus Reymakers in Appendice ad suam responsionem brevem n. 241. 242. & 243. tantam prædicat Dei erga peccatores quoscumque misericordiam, ut omnibus ultro sic offerat gratiam veræ penitentiæ, quòd non sit multo tempore, vel labore requirenda, sed ei dumtaxat consentiendum. Et n. 280. addit, quòd ad contritionem imperfectam, etiam à consuetudinariis eliciendam (de his enim agit tota Appendice) imò sæpè ad perfectam non requiritur alius labor, quàm ut penitens, se præparans ad confessionem, examinatâ conscientia, cõnetur excitare verum dolorem, ex consideratione turpitudinis peccati, & bonitatis divinæ offensæ: tunc facienti quod in se est, Deus non deest. Quæ non solum infundata, sed & aliena esse à Scriptura & traditione, probabitur ubi de penitentiâ.

Decimò, Author Pentalogi diaphorici in Appendice fol. 7. Si quoties (inquit) recidivum se immutat de bono in malum, toties divina misericordiâ vult recidivum immutare de malo in bonum, quis accusabit adversus recidivum? . . . has vocamus divine misericordiæ divitias.

Undecimò, idem in Pentologo c. 6. n. 51. postquam dixit, quòd ad completam divinæ misericordiæ participationem requiruntur diversi gradus peccatorum, quorum aliqui uno, alii aliis modis divinam participent misericordiam: tres (mede ex sensu tuo) comminiscitur ordines electorum. Quorum tertius est eorum, quos continuo cadere permittit Deus, ut per Sacramentum penitentiæ continuo resurgant.

Duodecimò, idem in elucidatione circa usum absolutionis fol. 97. talcm prædicat excessum divinæ misericordiæ, ut etiam à peccantibus ex habitu per viginti annos, centiesque & centies in eadem peccata relapsis, tamen vitam duxerint enormiter flagitiosam, nullumque sit crimen, quod non commiserint, ad hoc ut sacramentaliter à Sacerdote absolvi possint, nec postulet emendationem notabili tempore, nec fructus dignos penitentiæ, sed folia dumtaxat. Quæ tria effata ipsius, divinæ Scripturæ, Sanctorumque traditioni contraria esse ibidem ostendimus. A supradictis proinde opinamentis abstinentibus haud dubiè memorati Authores, si de divina misericordia aliud non sensissent, nisi quod ex sacris Litteris, & Sanctorum traditione didicissent.

CAPUT XV.

Ad perficiendum Sacramentum non sufficit habitualis intentio Ministri: nec requiritur actualis: sufficit virtualis.

Capite undecimo probavimus in Ministro Sacramenti necessariam esse intentionem faciendi Sacramentum. Quod quia tribus modis Minister intendere potest, utique vel actualiter, vel virtualiter, vel habitualiter. Queritur utro istorum modorum id debeat intendere?

Intentio actualis, illa est quam Minister habet actu, dum conficit Sacramentum, sive (ut Syl-

vius hęc est præfens animi applicatio & attentio ad opus quod agit. Ad quod non est (inquit) necessarium, quod quis ore, vel corde formaliter dicat hæc verba, *insendo hoc facere*; sed oportet ut animo sit præfens, attendendo ad verba, verborumque sensum, & actu advertendo quid agat. Ita namque est actualis intentio in actu exercito.

147. *Intentio virtualis*, est ipsamet actualis, quæ præcessit, & moraliter perseverare censetur in Ministro, dum perficit Sacramentum: quia interrupta non est per actum contrarium, & Minister ex vi ipsius continuat & perficit ministerium. *Puta si Sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum quod facit Ecclesia* (ait S. Thomas q. 64. a. 8. ad 3.) *Unde si postea in ipso exercitio actus, cogitatio ipsius ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.*

148. *Intentio habitualis*, est intentio operis faciendi aliquando habita, nec retractata, ex cuius vi opus hęc & nunc non procedit: quia nec amplius est in memoria, vel cogitatione; nec amplius existit in se, vel in effectu, qui fiat humano modo virtute ipsius: cum etiam in dormiente reperitur, qui humano modo agere non valet.

149. *Quamvis ergo studiosè curare debeat Sacramenti Minister, ut etiam actualem intentionem habeat* (ait S. Thomas loco citato) hoc tamen sicut necessarium non est ad humano modo agendum; sic necessarium non est ad Sacramentum perficiendum. Alias sacramentale ministerium foret scrupulis plenum. Cum humanum ingenium adeo volubile sit, & distractionibus obnoxium, ut non sit totaliter positum in hominis posse habere actualem intentionem (pergit S. Doctor) quia, præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, secundum illa Psal. 39. *Cor meum dereliqui me.*

150. Necessarium verò est quod intentio sit plusquam habitualis. Quia collatio Sacramenti esse debet actus humanus & liber, ex iudicio rationis procedens. Ad actum verò humanum & liberum intentio non sufficit habitualis. Cum etiam in ebriis, amentibus & dormientibus, libertate & iudicio carentibus, reperitur.

151. Nec quoad hoc contrarius est S. Thomas ibidem dicens, *intentionem habitualement sufficere ad perficiendum Sacramenti*. Tum quia manifestè per habitualement intelligit virtualement, cum eam explicet eo modo quo virtualis ab omnibus, ab ipso etiam S. Doctore exponi solet: explicans namque quod proxime dixit, exemplificat in Sacerdote, qui accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum quod facit Ecclesia. *Unde si postea in ipso exercitio actus, cogitatio eius ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Quæ cum sit ipsissima descriptio intentionis virtualis, manifestum est S. Doctorem ibi non loqui de habituali ut distincta à virtuali, sed ut distincta ab actuali dumtaxat. Tum quia vehementer dubitat Sylvius, nec sine gravi fundamento, an non sit legendum, virtualement. Cum ex una parte allata descriptio, sit descriptio intentionis virtualis. Ex alia verò parte S. Doctor virtualement aliis locis distinguit ab habituali, ut q. 87. a. 1. ubi distinguit potentiam habitualement à virtute. Et qq. disput. de charit. a. 11. ad 3. aliud esse dicat habitualement referre aliquid in Deum, aliud virtualiter. Unde in aliquibus codicibus allata q. 64. a. 8. ad 3. ad marginem habetur, *aliis virtualiter*. Et in codice Cajetani anno 1540. edito habetur, *virtualement*.

152. Secundum omnes itaque Theologos sufficit intentio virtualis. Quia illa intentio, quæ in communi vitæ usu sufficit ad humano & libero modo

agendum, sufficit ad Sacramentum conficiendum. Adesse verò censetur illa intentio, quoties Minister ab initio cum humana advertentia se applicuit, & membra movit ad actionem sacramentalem exercendam, & ex vi illius applicationis membra manent applicata continuantque motus suos. Quod tamdiu durare censetur (ait Sylvius) quamdiu durat motio membrorum ex vi primæ applicationis, tamen contingat mentem divagari. Motio verò illa membrorum durare censetur, donec vel finiatur, vel res intenta obtineatur, vel donec per contrariam intentionem, aut impedimentum superveniens interrumpatur. Sic dum Sacerdos pulsu campanæ vocatus ad celebrandum, eo fine pergit ad Sacrificium, ibique se præparans, deinde assumit sacras vestes, iisque assumptis vadens ad altare, Missam inchoat, & continuat usque in finem, quidquid agit in Missa, agere censetur ex vi primæ intentionis, non obstante distractione tantâ, ut in consecratione v. g. de consecratione non cogitet.

Scio non facile explicari, quantum sit, & in quo permaneat virtus illa primæ intentionis & applicationis, postquam intentio actualis desit esse actualis? cum intentionis quæ esse desit, nulla possit esse virtus, nulla proprietates, juxta illud: *non estis nulla proprietates*. Qui enim dicunt, quod maneat in effectu suo, seu effectibus, ordinatè procedentibus ex vi primæ illius intentionis; non vident solvere difficultatem. Quia superest explicandum, quomodo, & per quid prima intentio insuere censetur in effectus illos, postquam esse desit, & quâ ratione effectus illi tunc consequantur ex vi ipsius?

Respondeo 1. intentionem actualem finis, antequam desineret, movisse voluntatem ad volendum media, à primo ad ultimum, donec finis obtineatur; addoque in effectus illos insuere per actualem volitionem mediourum, quæ ex toto non cessat, sed perseverat usque dum finis obtineatur, licet ad eam non reflectatur.

Quæ explicatio intelligibilis est opinione plurimum Recentiorum, aientium (cum Scoto) ad id non esse necesse, quod perseveret aliqua volitio actualis, sive circa finem, sive circa media, quæ sunt ad finem. Quia postquam voluntas semel imperavit potentia inferiori; hæc in sua actione naturaliter pergit, ut patet in horaria ambulatione. Siquidem ambulans per horam non semper actu cogitat de ambulatione, nec proinde semper actu vult ambulationem. Hæc (inquam) opinio minus intelligibilis videtur. Quia ordinata series actionum, nullam inter se naturalem connexionem habentium, imò sæpè ab arte intellectuali dependentium, difficulter intelligitur esse absque aliqua subtili attentione intellectus eas dirigente, volitioneque eas imperante: tamen attentio & volitio illa eatenus absesse videatur, quatenus ad eam non reflectitur.

Respondeo 2. Ministri Sacramenti in praxi non debere esse sollicitum de modo quo sua intentio virtualiter perseverat, dum contingit mentem suam divagari. Quidquid enim de eo sit in speculatione (qua de re nos fufius to. 1. ubi de relatione virtuali actionum nostrarum in Deum, & to. 2. ubi de attentione virtuali in recitatione Horarum) & sive subtilis illa attentio & volitio in ipso sit, sive non sit, dum mens ipsius taliter avolat; in praxi dubitare non debet, intentionem ab initio conceptam virtualiter perseverare, & insuere in ea quæ facit, quamdiu ordinatè pergit in ministerio per ipsam inchoato, & ipsa nec per impedimentum superveniens interrupta. Maxime si doleat de sua illa mentis divagatione, dum ad eam reflectit, sique animo constitutus sit,

fit, non obstante sua distractione, ut interrogatus, num velit Sacramentum conferre? sincerè respondeat affirmativè. Tunc enim non minus in praxi certus est, quòd humano modo pergat in sacramentali ministerio, quàm quòd humano modo pergat in exercitio aliarum actionum humanarum, quas simili modo cum mentis distractione peragit. Et tantò minus esse debet in praxi sollicitus, num in ipso manserit, vel non manserit subtilis illa intentio & volitio actualis, quantum minus eam percipere potest, ut fatentur assertores ipsius. Cum ad nihil servire possit sollicitudo de re imperceptibili, nisi ad infructuosam seu inanem capitis vexationem, nec certitudo sua intentionis pendere possit à permanentia illius attentionis & volitionis imperceptibilis, de qua nulla haberi potest certitudo.

CAPUT XVI.

Mortaliter haud dubiè peccat Minister, Sacramentum quocumque administrans cum conscientia peccati mortalis.

157 **P**robatur 1°. ex Levit. 21. ubi vel ipsis Sacerdotibus veteris Testamenti vetitum erat, maculatos accedere ad altare, ibique sacrificia & oblationes offerre: *Sacerdos... qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo... non accedet offerre oblationem Domino.* Si id vetitum erat in veteri Testamento, quantum magis in novo? Et cui attendenti materia gravitatem dubium esse potest, inhibitionem illam esse sub mortali: cum lex divina in materia gravi nunquam non obliget sub mortali.

158 **2°**. ex Levit. 19. *Sancti eritis, quia ego Sanctus sum.* Et Isa. 52. *Mundamini, qui ferri vasa Domini.* Quanto magis sancti & mundi esse debent Ministri Sacramentorum novæ legis, quibus non umbra & figura gratiæ, Authoritque ipsius, sed vel ipsa grana, vel etiam Author ipse gratiæ continetur?

159 **3°**. ex Isa. ult. ubi figuratè exprimitur, quàm grave peccatum sit, sanctissimam actionem (qualis est sacrificium offerre, vel Sacramentum conferre) non sanctè exercere, sed immundo corde, quasi actio profana esset: *Facinorosus, qui sanctificat mihi vitulum, quasi canem occidat; & qui cogit similitudinem, quasi sanguinem porcinum; & qui offert thus in memoriam; quasi blasphemus.* Refertur can. per Esaiam 1. q. 1.

160 **4°**. ex can. *baptismus* de Consecr. dist. 4. ubi ex Augustino tr. 5. in Joan. dicitur: *Iustus esse oportet tanti iudicis Ministros.*

161 **5°**. ex Gregorio IX. cap. *questum* extrav. de temp. ordin. *Questum est de Sacerdotibus, & aliis Clericis, qui post reatum adulterii, perjurii, homicidii, vel falsi testimonii, bonum rectæ conscientie perdidit.* Respondemus quòd... *si non penituerint, monendi sunt, & sub interminatione divini iudicii obtestandi, ut, in testimonium suæ damnationis, in susceptis ordinibus non ministrent.*

162 **6°**. quisquis sanctitatem Sacramentorum quantum in se est polluit, mortale sacrilegium admittit. Sed quisquis ea ministrat cum conscientia peccati mortalis, eorum sanctitatem quantum in se est polluit: cum ea indignè & valdè irreverenter ministrat, perinde ac si sancta non essent, sed profana, quæ (teste S. Thoma 2. 2. q. 99. a. 3.) *inter res sacras summum locum obtinent.* Ergo mortale sacrilegium committit. Tametsi enim *Sacramenta secundum se ipsa incontaminabilia sint* (ait idem Angelicus Doctor 3. p. q. 64. a. 6.) nihilominus *hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum quantum est ex parte peccatoris.* Ex quo consequens

est, quòd tale peccatum sit ex genere suo mortale, ob gravitatem irreverentiæ. Quam rationem Angelicus Doctor deprompsit ex Augustino l. 2. contra Parmen. c. 13. dicente, quòd Sacramenta mali Ministri, quantum in ipsis est, polluere dicuntur, cum illa impolluta permaneant. Nam *Es de spiritu qui nullo modo potest extinguere, dictum est tamen, spiritum nolite extinguere, id est, quantum in vobis est, nolite sic agere, tanquam conemini spiritum extinguere...* *Et nomen Domini nullo modo pollui potest; Et tamen dictum est Amos 2. filius & pater intrabant ad unam puellam, ut polluerent nomen Dei sui.* Sacramentorum verò sanctitatem polluere & violare, sacrilega temeritas est, juxta eundem Augustinum l. 32. contra Faust. c. 14. *Siquis Sacramenta novi Testamenti ausus fuerit sacrilegè temeritate violare, penas divinitus constitutas relictissimo iudicio perfolvet.*

7°. Rituale Romanum iussu Pauli V. editum, 163 præmissa confirmat, de Sacramentis §. 1. dicens, quòd *est Sacramenta ab impuris coquinari non possunt, neque à pravis Ministris eorum effectus impedi, impure tamen & indignè ea ministrantes in aeternæ mortis reatum incurrun.* Sicut & Catechismus Romanus p. 2. c. 1. n. 17. aiens, *Sacramenta impure ministrantibus aeternam perniciem & mortem offerre.*

Nec verò Rituale, nec Catechismus Romanus in eo distinguit ministrantes ex officio, à ministrantibus ex necessitate; nec Ministros ad istud ministerium specialiter consecratos, à non consecratis. Et ratio n. 162. allata probat, etiam non consecratum committere sacrilegium. Quia sicut Minister consecratus peccat graviter contra reverentiam Deo & Sacramento debitam, illud quantum in se est polluendo; ita & non consecratus. Cui etiam reverentia Sacramento debita non permittit Sacramenti sanctitatem polluere. Et idè non solus Minister ad id specialiter consecratus, verùm etiam non consecratus mortaliter peccat, Sacramentum cum conscientia peccati ministrando. Atque ita docent Durandus, Capreolus, Gabriel, Paludanus, Adrianus, Angelus, Navarrus, Cardinalis de Lugo, & alii: licet quoad Ministerium non consecratum dissentiant Scotus, Cajetanus, Sylvester, Bonacina & alii; citantes quidem S. Thomam loco proximè relato ad 3. Sed ibi solum docet, quòd ministrans ex officio, sive consecratus, in casu necessitatis non peccat baptizando, in casu in quo etiam posset laicus baptizare. Quod verum est quando Minister, sive consecratus, sive non consecratus, ob temporis angustiam moraliter non potest in se sufficientem excitare contritionem, eò quòd proximo extreme periclitanti statim ministrandum sit Baptismi vel Penitentis Sacramentum. Quo casu excusatur ab irreverentia, si excitato momentaneo dolore, qualem pro temporis angustia excitare potest, necessarium statim ministret Sacramentum. Cum enim Sacramenta ob salutem hominum instituta sint, in perplexitate, in qua utriusque aequè primò consulti non potest, prius saluti proximi consulendum est, quàm reverentiæ Sacramenti, per contritionem sufficientem ad justificationem.

Extra hanc itaque perplexitatem, Minister, etiam non consecratus, cum conscientia criminis ministrando, mortaliter peccat. Et hoc de consecrato Doctores ferè omnes adèd certum existimant, ut vel ipse Diana, tametsi à Caramuele vocatus *Agnus Dei*, qui tolleret peccata mundi, p. 10. tr. 16. retol. 28. post Turrianum, & Petrum de Ledesma, improbabilem meritò censet contrariam opinionem Hieronymi Liams, tametsi Chroufers in Reg. S. Francisci c. 7. lect. 21. & Marcus Vidal de Ministro Sacram. inquisit. un. n. 69. & 75. eam reputent probabilem.